



Inuusuttut Inaat
Sanatorievej B-17
Postboks 150
3920 Qaqortoq

12. september 2017

Nal. nr./j.nr.: 2017-900-0016

All. nr./brevnr.: 51170

Sull./sagsbeh.: LARI/JONI

INAARUTAASUMIK NALUNAARUSIAQ

Ulloq unnuarlu paaqqinniffimmi Inuusuttut Inaanni misissuineq

1. Aallaqqaasiut

Ulloq unnuarlu paaqqinniffimmi Inuusuttut Inaanni Qaqortumiittumi misissuineq ilimasaarutigineqareersimasoq Inatsisartut Ombudsmandiannit misissuiartortunit 3. maj 2017-imi ingerlanneqarpoq. Misissuineq taanna Ombudsmandip ataatsimut sulineranut ilaatillugu ingerlanneqarpoq, taamaalillunilu naammagittaalliummik aalajangersimasumik tunngaveqarani misissuinerulluni.

Misissuiartortut tassaapput siunnersortit pisortaat Lasse Risager, fuldmægtig Franz Amdi Hansen aamma nutserisut/oqalutsit pisortaat Jørgen Hansen, taakkulu tamarmik Ombudsmandimi atorfeqartitaapput. Isumaginninnermik Aqutsisoqarfimmi immikkoortorta qarfiup pisortaa Nauja Hjersing misissuinerup ilaani peqataavoq.

Misissuinermi eqqartorneqartut ilaannaat nalunaarusiami matumani ilanngunneqarput.

Inuusuttut Inaat nalunaarusiaagallartumut oqaaseqaammik saqqummiussinissaminut periarfissinneqarpoq, e-mailikkulli 6. september 2017-imeersukkut ilisimatitsilluni Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmit nalunaarusiagalartumut oqaaseqaateqarnissamik pissutissaqalersitsisoqanngitsoq.

2. Misissuinerup inatsiseqartitsinikkut tunngavia

Ombudsmandip sulineranut inatsiseqartitsinikkut tunngavigisaq Inatsisartut Ombudsmandiat pillugu Inatsisartut inatsisaanni (matuma kingornatigut Ombudsmandi pillugu inatsimmik taaneqartartussami) nr. 7-imi, 1. juni 2017-imeersumiippoq. Inatsit taanna 1. juli 2017-imi atortuulerpoq, Ombudsmandilu pillugu inatsit siusinnerusukkut atuuttoq (Inatsisartut inatsisaat nr. 8, 3. december 2009-meersoq) atorunnaarsillugu, taannalu misissuinerup nalaani atuuppoq. Aalajangersakkalli tulliuttuni innersuussutigineqartut inatsisini marlunni taakkunani assigiinnik oqaasertaqarput.

Inatsisartut Ombudsmandiat Inatsisartunit qinerneqartarpoq, tak. Ombudsmandi pillugu inatsimmi § 1, imm. 1, sulinerminili Inatsisartunut attuumasuteqarani, tak. § 6, imm. 1. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat kommunillu ataanni pisortat ingerlatsiviisa ilaat tamarmik Ombudsmandip sulinerani pineqartunut ilaatinneqarput, tak. Ombudsmandi pillugu inatsimmi § 7, imm. 1-imi oqaaseqatigiit siulliit.

Oqartussaasut inuillu Ombudsmandip sulinerani pineqartunut ilaatinneqartut inatsiseqartitsineq atuuttoq unioqqutillugu iliuuseqarnersut suliassaminnilluunniit ingerlatsinerminnut atatillugu allatigut kukkussuteqarnersut sumiginnaanersulluunniit Ombudsmandip nakkutigisassaraa, tak. Ombudsmandi pillugu inatsimmi § 19, imm. 1. Ombudsmandi isornartorsiuisinnaavoq, inassuteqaateqarsinnaalluni suliamillu paasinninnini aamma saqqummiussinnaallugu, tak. Ombudsmandi pillugu inatsimmi § 20.

Ombudsmandi pillugu inatsimmi § 16-imi oqaaseqatigiitsigut siullertigut aalajangersarneqarpoq paaqqinniffiit suliffeqarfiilluunniit Ombudsmandip sulinerani pineqartunut ilaatinneqartut suulluunniit Ombudsmandip misissorsinnaagai. Taamatut misissuinermut atatillugu – Ombudsmandi pillugu inatsimmi §§-ini 19-imi 20-milu aalajangersarneqartut saniatigut – Ombudsmandip pissutsit paaqqinniffiup aqqissuussaanageranut ingerlanneqarneranullu tunngasut kiisalu pissutsit paaqqinniffimmik atuisut pineqartarneranut taakkulu pillugit ingerlatanut tunngasut inuppalaartumik misigittartumil-

lu isiginnittaaseq aallaavigalugu naliliiffigisinnaavai, tak. Ombudsmandi pillugu inatsimmi § 16-imi oqaaseqatigiit aappaat.

3. Misissuinerup piareersarneqarnera ingerlanneqarneralu

Inuusuttut Inaat misissuiartussamaarnermik oqarasuaatikkut 14. februar 2017-imi ilisimatinneqarpoq, misissuinerlu pillugu paasissutissat amerlanerusut allakkatigut 20. marts 2017-imeersutigut tigullugit.

Paaqqinniffik, sulisut najugaqartullu pillugit allakkatigut paasissutissat misissuineq sioqqullugu Inuusuttut Inaanit tiguakka.

Taakkua saniatigut Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Naligiissitaanermut, Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfiup misissuinerit pillugit nalunaarusiai kingulliit marluk tiguakka. Taakku 2013-imi 2014-imilu suliarineqarsimapput. Naalakkersuisoqarfiup misissuineq kingulleq 2017-imi martsimi ingerlanneqartoq pillugu nalunaarusiaa misissuinerup nalaani suli suliarineqarpoq.

Sulisut, najugaqartut ilaqutaasullu misissuineq aamma misissuiartortunik oqaloqateqarnissaminnut periarfissaqarnerannik misissuineq sioqqullugu allakkatigut ilisimatinneqarput.

Pisortaq pisortallu tullia, sulisut tallimat, najugaqartut arfinillit paaqqinniffimmilu najugaqartunut anaanaasut marluk misissuiartortunit misissuinerup nalaani oqaloqatigineqarput.

Paaqqinniffiup initai misissuiartortunit tamatuma saniatigut misissorneqarput, mappillu suliani allagaatinik imallit sulisullu pillugit ullorsiutit tigulaarluni toqqarneqartut misissuiartortunit aammattaq misissorneqarlutik.

4. Inuusuttut Inaat pillugu ataatsimut oqaatigisassat

Inuusuttut Inaat meeqqanik ilaqutariinnillu paaqqutarinninnikkut sumiginna-gaasunik imaluunniit anaananik immikkut tapersorsorneqarnissamik pisaria-qartitsisunik ulloq unnuarlu paaqqinniffiuvoq Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartoq.

Paaqqinniffimmut ilaapput Ilaqutariinnut Immikkoortortaqarfik aamma Mee-
raaqqanut Immikkoortortaqarfik paaqqinniffiup illutaviani Qaqortumi Sana-
torievejimiittumi inissisimasut, aamma Meeqqanut Inuusuttunullu Immik-
koortortaqarfik inissiami Majavejimiittumi inissisimasoq, paaqqinniffiup illu-
tavianit minutsialunnguit pisulluni tikinneqarsinnaasumi.

Paaqqinniffik 19-inut inissiaqartoq 2017-imi aningaasanut inatsimmi missi-
ngersuutinut ilanngussami allassimavoq. Misissuinerup nalaani najugaqartut
23-upput.

5. Pingaarnerusutigut naliliineq

Inuusuttut Inaat pingaarnerusutigut isigalugu paaqqinniffittut pisortaqatigiit
sulisullu paaqqinniffiup ajornartorsiutaanik aaqqiiniarnermik eqqumaffigin-
niffigisaattut pitsaasunik paasisaqarfigaara. Najugaqartut misissuiartortunit
oqaloqatigineqartut – najugaqartoq ataaseq ilaqtaminik maqaasisoq eq-
qaassanngikkaanni – oqaatigaat paaqqinniffimmi najugaqarnertik nuannari-
gitsik toqqissisimanartikkitsillu, sulisullu nuannarigitik. Sulisut misissuiartor-
tunit oqaloqatigineqartut soqutiginnippasillutillu sulinerminnik aallussilluar-
pasissuupput. Paaqqinniffiup illutaviata initai pingaarnertigut kusanartuup-
put, eqqiluitsuullutik, nuannersuullutik paaqqinniffippalaartuunatilugu.

Pissutsit ataasiakkaat oqaaseqaateqarnissannut pissutissaqalersippaanga.
Taakku immikkoortuni 6-imit 10-mut allaaserineqarput.

6. Illumi malittarisassaliorneq

Ulloq unnuarlu paaqqinniffinni tamani siunertaq pillugu aalajangersagalior-toqarlunilu illumi torersumik pissusilersornissaq pillugu malittarisassalior-toqartussaavoq, tassanilu paaqqinniffiup perorsaanikkut siunertaa kikkullu sullinneqarnissaat takuneqarsinnaassalluni. Tamanna meeqqanik inuusuttu-nillu kiisalu annertuumik innarluutilinnik ulloq unnuarlu paaqqinniffiit pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni nr. 64-imi, 29. decem-ber 1994-imeersumi § 1, imm. 3-mi oqaaseqatigiitsigut siullertigut aalaja-ngersarneqarpoq.

“Isumaginninnermik suliassaqarfimmi pissaanermik atuneq pillugu Inatsi-sartut inatsisaat pillugu ilitsersuut – immikkoortoq II meeqqanut tunnga-soq”-mi taamani Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakker-suisoqarfiusumit 2013-imi novemberimi suliarineqartumi imm. 16-imi ilaati-gut makku oqaatigineqarput:

“Paaqqinniffinni najugaqarfigisaniluunniit pitsaasunik allanngoqattaanngitsunillu atugaqar-nissaq qulakkeerniarlugu suliffimmi aqqissuussisoqartariaqarpoq malittarisassartalimmik ulluinnarni malinneqartussanik. Inuit arlallit illumi ataatsimi najugaqatigiillutillu sulissa-gaangata inini ataatsimoorfinni paaqqinniffimmilu imaluunniit najugaqarfigisaaq tamaat a-taasiusutut isigalugu akuerineqarsinnaasunik malittarisassaqarnissaq pisariaqarsinnaasar-poq sumiiffiit suliassaminnik atuuffimminnillu pitsaanerpaamik suliaqarsinnaanissaat qu-lakkeerumallugu.

[...]

Suliffimmi malittarisassat inunnit malittarisassanik malinnittussaasutut naatsorsuutigine-qartunit ilisimaneqartussaapput, taamaattumik malittarisassat allassimasariaqarput aam-malu meeqqamut inuusuttumulluunniit kiisalu angajoqqaatut oqartussaassusilimmut inis-sinneqarnerup aallartinnerani aammalu malittarisassat allanngortinneqaraangata, tun-niunneqartassallutik.

[...]

Suliffimmi malittarisassanut ilaasinnaapput eqqiluisaarnermut malitassat minnerpaaffis-saat, pujortartarnermut malittarisassat, mobiltelefonip atorineqarnissaanut malittarisassat, meeqqat inuusuttullu qaqugu innarnissaat, inigisani qaqugu eqqissisoqarsimanissaa kiisa-

Ilu piffissat neriffissat, fjernsynerfissat, qarasaasiamik atuinissat pillugit malittarisassat, qaqugu pulaartoqarsinnaanerit aammalu allattukkat avataasigut pisussanut inissiiffiup malittarisassiai.

[...]

Pissutissaqavissumik allatut iliortariaqassappat, ass. piffissamut innarfiussamut qassinik ukioqarnerup apeqqutaanera imaluunniit meeqqat inuusuttullu piginnaanikillismanerannik eqqarsaatiginnittariaqarneq pissutigalugu, suliffimmi malittarisassat paaqqinniffimmiittunut tamanut najoqquttatut atuutissapput.”

Ilaqutariinnut Immikkoortortaqarfimmi illumi malittarisassat Inuusuttut Inaannik misissuineq sioqqullugu paaqqinniffimmit tiguakka. Taakku kalaallisuinnaq allataapput.

Pisortaqatigiit misissuinerup nalaani oqaatigaat Meeraaqqanut Immikkoortortaqarfimmi aamma Meeqqanut Inuusuttunullu Immikkoortortaqarfimmi allassimasunik illumi ataatsimut malittarisassat suliarineqarsimanngitsut, najugaqartullu arlallit eqqarsaatigalugit taakku ataasiakkaarlugit malittarisassat suliarineqarsimasut. Taakkua saniatigut Meeqqanut Inuusuttunullu Immikkoortortaqarfimmi piffissat pulaarfissat pillugit ataatsimut malittarisassat aalajangersarneqarsimapput, taakkulu isaarissap matuani nivingatinerqarput. Pisortaqatigiit aammattaq oqaatigaat massakkut marlunnik suli-soqartoq kalaallisut oqalussinnaanngitsunik.

Inassuteqaatigaara Inuusuttut Inaata Meeraaqqanut Immikkoortortaqarfimmi aamma Meeqqanut Inuusuttunullu Immikkoortortaqarfimmi illumi malittarisassat ulloq unnuarlu paaqqinniffiit pillugit nalunaarummi § 1, imm. 3-mi oqaaseqatigiit siulliit tunngavigalugit suliarissagai.

Kaammattuutigaara Inuusuttut Inaata, massakkut najugaqartut sulisullu aamma najugaqalerumaartussat sulisuulerumaartussallu eqqarsaatigalugit, immikkoortortaqarfimmi pingasuni tamani illumi malittarisassat kalaallisut qallunaatullu pigineqarnissaat isumagissagaa.

7. Suliffik pillugu naliliinermik nutarterineq

Kalaallit Nunaanni sulinermi avatangiisit pillugit inatsimmi § 11a, imm. 1-imi oqaaseqatigiitsigut siullertigut aalajangersarneqarpoq suliffimmi isumannaallisaanikkut peqqinnissakkullu allaganngukkami naliliisoqarnissaa sulisisup isumagissagaa, tak. Kalaallit Nunaanni sulinermi avatangiisit pillugit inatsimmik nalunaarut nr. 1048, 26. oktober 2005-imeersoq. Suliffik pillugu naliliineq taanna akuttunerpaamik ukiut pingasunngorneri tamaasa nutarterneqartassaaq, tak. § 11a, imm. 1-imi oqaaseqatigiit pingajui.

Inuusuttut Inaannik misissuineq Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Naligiissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfiup 2014-imi ingerlataa pillugu nalunaarusiamit erserpoq suliffik pillugu naliliineq kingulleq 2012-imi suliarineqarsimasoq.

Pisortaqtigiit misissuinerup nalaani oqaatigaat suliffik pillugu naliliineq nu-taaq paaqqinniffiup massakut suliarigaa.

Inassuteqaatigaara Inuusuttut Inaata suliffik pillugu naliliinermik suliarinnin-nini inaarsassagaa, Kalaallit Nunaanni sulinermi avatangiisit pillugit inatsim-mi § 11a, imm. 1 tunngavigalugu.

8. Pissaanermik atuisarneq pillugu inatsimmik sulisunut tunniussisarneq

Isumaginninnermi suliassaqarfimmi pissaanermik atuneq pillugu Inatsisartut inatsisaanni (matuma kingornatigut pissaanermik atuisarneq pillugu inatsimmik taaneqartartussami) nr. 1-imi, 21. november 2013-imeersumi § 29-kkut aalajangersarneqarpoq inatsit ulloq unnuarlu paaqqinniffinni tamani inatsimmi pineqartunut ilaatinneqartuni sulisunut tamanut tunniunneqassasoq, sulisullu inatsisip tigonera uppernarsarlugu atsiussasut paaqqinniffiup pisortaanut tunniunneqartussamik.

Inuusuttut Inaata misissuinerup nalaani oqaatigaa pissaanermik atuisarneq pillugu inatsit immikkoortorta qarfinni tamani pigineqartoq, paaqqinniffiullu i-sumaginninnermi siunnersortaata inatsit sulisut ataatsimut ataatsimeeqatiginerini ingerlaavartumik ilisimatitsissutigisaraa. Inatsilli sulisunut ataasiakkaanut tunniunneqartarsimanngilaq.

Inassuteqaatigaara Inuusuttut Inaata pissaanermik atuisarneq pillugu inatsisip naqitanngortinneqarnera sulisunut pissaanermik atuisarneq pillugu inatsimmi § 29 tunngavigalugu tunniutissagaa.

9. Meeqqanut Inuusuttunullu Immikkoortorta qarfiup illutaa

Imm. 4-mi oqaatigineqartut Meeqqanut Inuusuttunullu Immikkoortorta qarfik inissiami Majavejemiittumiippoq.

Paaqqinniffiup 2016-imi ukiumoortumik nalunaarutaani quppernermi 2-mi ilaatigut oqaatigineqarpoq immikkoortorta qarfik ilaqutariinnut inissiami naliginnaasumi inissisimagallartoq, katsorsaanermillu suliaqarnermi atugassatut aaqqissuussaangitsoq, inissiarlu inuusuttut sakkortuumik qisuariarajutartut inissamik aalaffiusinnaasumillu pisariaqartitsisut perorsaanikkut sulinneqarnerat eqqarsaatigalugu pitsaanerpaajunngitsoq.

Naliliineq taanna misissuiartortut misissuinerup nalaani misissuereerlutik ilalersinnaavaat.

Inuusuttut Inaanni pisortaqatigiit oqaatigaat paaqqinniffiup Isumaginninnermik Aqutsisoqarfik suleqatigalugu illoqarfiup ilaani allami illu naleqquttoq nassaarisimagaa, illulu taanna massakut iluarsaanneqartoq. Isumaginninnermik Aqutsisoqarfiup sinniisaata oqaatigaa immikkoortorta qarfiup illumut tassunga 2018-ip aallartinnerani isertersinnaanissaa naatsorsuutigineqartoq.

Inuusuttut Inaata oqaatigisaa malugaara, apeqqummullu tassunga atatillugu annertunerusumik iliuuseqaqqissananga.

10. Kommunit iliuusissanut pilersaarutaat

Najugaqartunut iliuusissanut pilersaarutit paaqqinniffiup kommuninit tigusi-masaasa assilineri misissuineq sioqqullugu Inuusuttut Inaannit tiguakka.

Meeqqat tapersorsorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaanni nr. 20-mi, 26. juni 2017-meersumi § 47, imm. 1-ikkut aalajangersarneqarpoq iliuusissanut pilersaarutip ukiumut ikinnerpaamik ataasiarluni iluarsineqartarnissaa kommunalbestyrelsip qulakkiissagaa. Malittarisassap taassuma pissuseqataa meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaanni nr. 1-imi, 15. april 2003-meersumi kingusinnerusukkut allannguuteqartineqartarsimasumi § 15, imm. 3-kkut misissuinerup nalaani atuuttuklut aalajangersarneqarsimavoq.

Iliuusissanulli pilersaarutit tigusakka arlallit ukioq ataaseq sinnerlugu pisoqaassuseqarput. Assersuutit taaneqarsinnaapput iliuusissanut pilersaarutit pingasut 2008-mi suliarineqarsimasut, ataaseq 2012-imi marlullu 2013-imi suliarineqarsimallutik. Najugaqartut ataasiakkaat eqqarsaatigalugit Inuusuttut Inaat iliuusissanut pilersaarummik kommunimit tigusaqanngivissimavoq.

Inuusuttut Inaanni pisortaqatigiit misissuinerup nalaani oqaatigaat iliuusissanut pilersaarutit nutartikkat kommuninut akuttunngitsumik nukingisaarutigisaritik.

Kommunit akisussaasuusut pissutsit taamaannerannik ilisimatippakka.

11. Naggasiut

Inuusuttut Inaat qinnuigaara nalunaarusiaq manna paaqqinniffimmi sulisunut, najugaqartunut ilaqutaasunullu ilisimatitsissutigeqqullugu.

Nalunaarusiap matuma assilina Isumaginninnermut, Ilaqutariinnut, Nali-
giissitaanermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfimmut ilisi-
matitsissutitut nassiuppara.

Taamaalillunga Inuusuttut Inaannik misissuina matumuuna naammas-
sineqartutut isigaara.

Nalunaarusiaq manna 2017-imi ukiumoortumik nalunaarutinni ilanngunne-
qarumaarpoq.

Inuulluaqqusillunga

Vera Leth
Vera Leth